

คู่มือการกำกับดูแลกิจการที่ดีและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การรถไฟแห่งประเทศไทยปี ๒๕๖๔

ส่วนที่ ๑ ทัวไป

- ๑.๑ ความเป็นมา
- ๑.๒ วิสัยทัศน์
- ๑.๓ พันธกิจการรถไฟแห่งประเทศไทย
- ๑.๔ วัตถุประสงค์
- ๑.๕ โครงสร้างของการรถไฟแห่งประเทศไทย
- ๑.๖ ค่านิยมองค์กร
- ๑.๗ หลักการและแนวทางปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับคู่มือการกำกับดูแลกิจการที่ดีและความรับผิดชอบต่อสังคมของการรถไฟแห่งประเทศไทย

ส่วนที่ ๒ การกำกับดูแลกิจการที่ดี

- ๒.๑ นโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดีของการรถไฟแห่งประเทศไทย
- ๒.๒ ความหมาย
- ๒.๓ ความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดี
- ๒.๔ หลักการและแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการกำกับดูแลกิจการที่ดีของการรถไฟแห่งประเทศไทย

ส่วนที่ ๓ ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

- ๓.๑ นโยบายความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
- ๓.๒ ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
- ๓.๓ แนวทางการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของการรถไฟแห่งประเทศไทย
- ๓.๔ หลักการพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม
- ๓.๕ แนวปฏิบัติที่ดีด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

ส่วนที่ ๔ จริยธรรม/จรรยาบรรณ

- ๔.๑ หลักการและเหตุผล
- ๔.๒ ความหมายของจริยธรรม
- ๔.๓ ค่านิยมหลักของพนักงานและลูกจ้างของการรถไฟแห่งประเทศไทย
- ๔.๔ มาตรฐานจริยธรรมของพนักงานและลูกจ้างของการรถไฟแห่งประเทศไทย
- ๔.๕ จรรยาบรรณของกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทย
- ๔.๖ จรรยาบรรณของผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้างของการรถไฟแห่งประเทศไทย

ส่วนที่ ๕ การป้องกันและปราบปรามการทุจริต

- ๕.๑ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตของการรถไฟแห่งประเทศไทย
- ๕.๒ หลักการและเหตุผลที่ควรปฏิบัติ
- ๕.๓ วัตถุประสงค์
- ๕.๔ แนวทางในการปฏิบัติ
- ๕.๕ แผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ส่วนที่ ๑ ทั่วไป

๑.๑ ความเป็นมา

การรถไฟแห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทยพ.ศ.๒๔๙๔เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคม มีหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบการขนส่งทางรถไฟ โดยจำแนกการบริการเชิงพาณิชย์จากการขนส่งสินค้า และการจัดเดินขบวนรถโดยสารระยะไกล เช่น ขบวนรถด่วนพิเศษ รถด่วนรถเร็ว และบริการขบวนรถเชิงสังคม เช่น รถชานเมือง ขบวนรถท้องถิ่น เป็นต้น

๑.๒ วิสัยทัศน์

“เป็นผู้ให้บริการระบบรางของรัฐที่ดีที่สุดในอาเซียนในปี ๒๕๗๐”

๑.๓ พันธกิจการรถไฟแห่งประเทศไทย

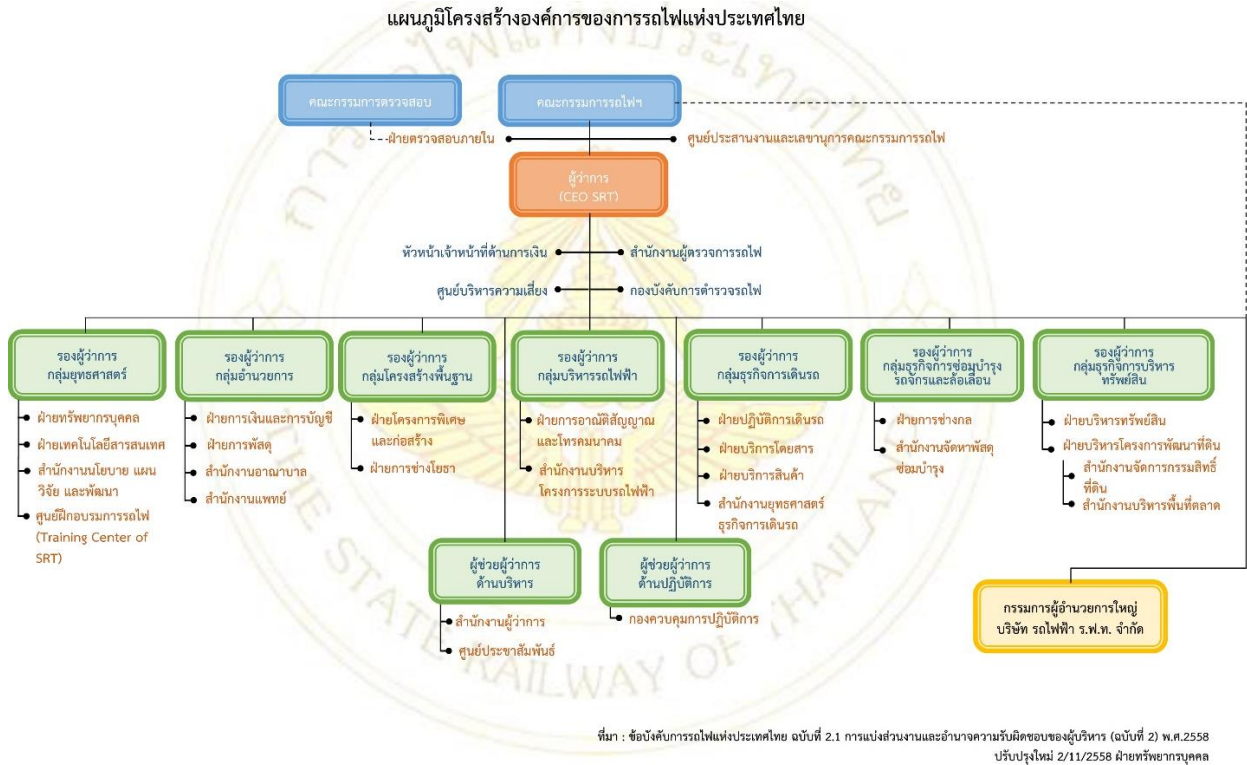
๑. ขยายขีดความสามารถในการบริการทางราง และการดำเนินงานให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการทั้งทางด้านคุณภาพและประสิทธิภาพในการขนส่ง
๒. บูรณาการเชื่อมต่ออย่างครบวงจรและครอบคลุม ทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ จากต้นทางสู่ปลายทาง
๓. สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน ผ่านการทำธุรกิจเชิงรุก และการบริหารจัดการต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ
๔. ส่งเสริมการกระจายความเจริญ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผ่านบริการขนส่งขั้นพื้นฐานแก่ประเทศสถาบันและสังคม
๕. ประยุกต์ใช้ระบบดิจิทัลด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมระดับมาตรฐานสากล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน

๑.๔ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างความเป็นเลิศในการให้บริการของการรถไฟฯ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป
๒. เพื่อปรับปรุงผลการดำเนินงานของการรถไฟฯ ทั้งธุรกิจหลักและธุรกิจรอง รวมทั้ง มีการจัดการต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ
๓. เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรและบุคลากรที่สอดคล้องกับแผนการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานระบบรางอันจะนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืนของการรถไฟฯ ในระยะยาว
๔. เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ของการรถไฟฯ ในการผลักดันวิสัยทัศน์การรถไฟฯ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
๕. เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีความเชื่อมโยงอย่างบูรณาการ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

๑.๕ โครงสร้างของการรถไฟแห่งประเทศไทย

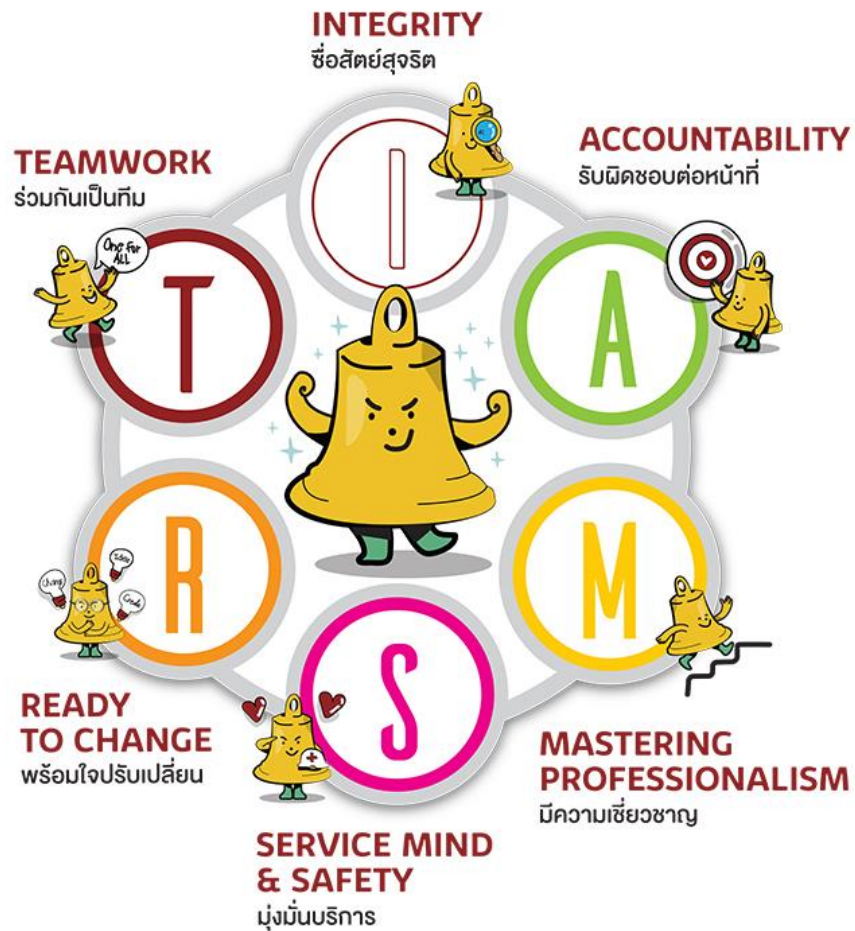

หมายเหตุ

คณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทยควรจัดให้มี คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ เฉพาะเรื่อง เช่น คณะกรรมการตรวจสอบ คณะอนุกรรมการกลั่นกรองเรื่องที่จะนำเสนอคณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทย คณะอนุกรรมการกำกับดูแลกิจการที่ดีและความรับผิดชอบต่อสังคม และคณะอนุกรรมการบริหารความเสี่ยงของการรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นต้น

๑.๖ ค่านิยมองค์กร

๑.๗ หลักการและแนวทางปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับคู่มือการกำกับดูแลกิจการที่ดีและสิ่งแวดล้อมของการรถไฟแห่งประเทศไทย

บุคลากร (คณะกรรมการ ผู้บริหาร พนักงานและลูกจ้าง) ของการรถไฟแห่งประเทศไทยทุกคนต้องศึกษาคู่มือกำกับดูแลกิจการที่ดีและความรับผิดชอบต่อสังคม มาตรฐานทางจริยธรรมและจรรยาบรรณในการดำเนิน กิจการของการรถไฟแห่งประเทศไทยโดยละเอียดถี่ถ้วน และปฏิบัติอย่างเคร่งครัดถือเป็นวินัยในการปฏิบัติงาน ผู้ละเว้นย่อมถูกสอบสวนและลงโทษทางวินัยตามความเหมาะสม และอาจถูกดำเนินคดีตามกฎหมายในกรณีที่ การกระทำนั้นผิดกฎหมาย โดยเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของการรถไฟแห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นในทุกหน่วยงานมีหน้าที่รับผิดชอบกำกับดูแล และสนับสนุนส่งเสริมให้พนักงานในบังคับบัญชา ปฏิบัติตามคู่มือการกำกับดูแลกิจการที่ดีและความรับผิดชอบต่อสังคมของการรถไฟแห่งประเทศไทย

ส่วนที่ ๒ การกำกับดูแลกิจการที่ดี

๒.๑ นโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดีของการรถไฟฟ้าแห่งประเทศไทย

คณะกรรมการรถไฟฟ้าแห่งประเทศไทย และผู้บริหารการรถไฟฟ้าฯ ตระหนักถึงความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดี และการบริหารจัดการอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของการรถไฟฟ้าฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและสร้างความน่าเชื่อมั่นให้แก่พนักงาน ลูกจ้างและผู้มีส่วนได้เสียโดยได้กำหนดนโยบายการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่สอดคล้องกับหลักการและแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดีในรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.๒๕๖๒ และแนวทางปฏิบัติ ของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ ดังนี้

๑. ให้ความสำคัญและปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม
๒. ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และมีการเปิดเผยข้อมูลสำคัญได้อย่างถูกต้อง เพียงพอ เชื่อถือได้ เป็นไปตามกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง
๓. จัดให้มีระบบการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงให้เป็นไปตามพันธกิจ วัตถุประสงค์ และยุทธศาสตร์ของการรถไฟฟ้าฯ
๔. ส่งเสริมให้คณะกรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานทุกระดับของการรถไฟฟ้าฯ มีคุณธรรมและจริยธรรมและยึดถือปฏิบัติเป็นค่านิยมร่วมขององค์กร
๕. ดำเนินงานโดยยึดมั่นในการต่อต้านทุจริตในทุกรูปแบบ ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และสนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมขององค์กรให้ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง
๖. คณะกรรมการ ผู้บริหาร พนักงานและลูกจ้างของการรถไฟฟ้าฯ ละเว้นการดำเนินการและกระทำการใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนและความขัดแย้งทางผลประโยชน์ต่อการรถไฟฟ้าฯ

๒.๒ ความหมาย

การกำกับดูแลกิจการที่ดี หมายถึง การจัดโครงสร้างและกลไกการบริหารจัดการภายในองค์กรเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายจัดการ คณะกรรมการ ผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้างของการรถไฟฟ้าแห่งประเทศไทยให้เป็นไปเพื่อสร้างคุณค่าให้กิจการอย่างยั่งยืน นอกเหนือจากการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียโดยรวมอย่างเท่าเทียมกันและการกำกับดูแลกิจการช่วยให้เกิดโครงสร้างที่สำคัญ ซึ่งเป็นกลไกในการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจการและการกำหนดวิธีที่จะบรรลุวัตถุประสงค์เหล่านั้น รวมถึงการติดตามผลการปฏิบัติงานของกิจการ

๒.๓ ความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดี

๑. สร้างความโปร่งใสในการบริหารจัดการและมีมาตรฐานในการปฏิบัติ
๒. เพิ่มความน่าเชื่อถือและความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
๓. ก่อให้เกิดการสร้างพันธมิตรทุกฝ่าย รวมถึงการสร้างกรอบความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการรถไฟฟ้าแห่งประเทศไทยและคณะผู้บริหาร ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคมส่วนรวม

๔. เป็นเครื่องมือตรวจสอบการทำงานด้านต่าง ๆ ของการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นแนวทางเสนอ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะให้กับองค์กรในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๕. มีการเปิดเผยข้อมูลสารสนเทศอย่างเพียงพอ ถูกต้องเชื่อถือได้ ครบถ้วน สม่าเสมอเป็นปัจจุบัน
๖. เป็นเครื่องมือป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้น

๒.๔ หลักการและแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการกำกับดูแลกิจการที่ดีของการรถไฟแห่งประเทศไทย

เพื่อให้เกิดหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของการรถไฟแห่งประเทศไทย อันจะทำให้เกิดระบบบริหาร จัดการที่ดีภายในองค์กร และเป็นผลให้เกิดความโปร่งใส มีความน่าเชื่อถือ สามารถเพิ่มมูลค่าและสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้เกี่ยวข้อง และผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย จึงได้กำหนดหลักการ และแนวทางปฏิบัติที่ดีตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีของการรถไฟแห่งประเทศไทย โดยมีองค์ประกอบครบถ้วนตามกรอบหลักการขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (ORGANIZATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT: OECD) และหลักการและแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดีในรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๖๒ และแนวทางปฏิบัติ ของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ ดังนี้

๑. บทบาทของภาครัฐ

หลักการ

ภาครัฐควรมีการกำหนดหลักการและแนวทาง ของหน้าที่ที่พึงปฏิบัติโดยภาครัฐควรมีการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้เกิดการถ่วงดุล ที่ดีในการกำกับดูแล รวมถึงภาครัฐควรมีส่วน ในการกำหนดนโยบายและทิศทางในการดำเนินงาน ของรัฐวิสาหกิจโดยไม่เข้าไปแทรกแซงการบริหาร งานประจำ แต่ยังคงมีการติดตามและกำกับ ให้รัฐวิสาหกิจดำเนินตามพันธกิจและวัตถุประสงค์ ขององค์กร

แนวทาง

๑. ภาครัฐควรพิจารณาถึงความเหมาะสมในการแยกบทบาทหน้าที่ของภาครัฐในการกำหนดนโยบาย (Policy Maker) การกำกับดูแล (Regulator) การดำเนินการ (Operator) และเจ้าของ (Owner) ออกจากกัน ให้ชัดเจน

๒. ภาครัฐควรกำหนดนโยบายและทิศทางในการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ และในกรณีที่ภาครัฐมีการกำหนดนโยบายให้รัฐวิสาหกิจดำเนินกิจกรรม มาตรการ หรือโครงการภาครัฐควรมีการกำหนดมาตรการและ/หรือแนวทางที่ชัดเจนในการรับภาระการชดเชยค่าใช้จ่ายหรือการสูญเสียรายได้จากการดำเนินงานนั้น พร้อมทั้งเปิดเผยนโยบาย มาตรการ และ/หรือแนวทางดังกล่าวเพื่อให้เกิดความโปร่งใส

๓. ภาครัฐควรมีหน้าที่กำกับดูแลและติดตามให้รัฐวิสาหกิจ ดำเนินการตามพันธกิจและวัตถุประสงค์ ของรัฐวิสาหกิจ โดยไม่ควรเข้าไปแทรกแซงการบริหารงานของรัฐวิสาหกิจ และให้รัฐวิสาหกิจมีอำนาจและอิสระในการบริหารงาน

๔. ภาครัฐในฐานะเจ้าของควรร่วมประชุมในที่ประชุมใหญ่ ผู้ถือหุ้นและทำหน้าที่โดยชอบผ่านการออกเสียงลงมติ ในที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น

๕. ภาครัฐในฐานะเจ้าของควรหารือกับคณะกรรมการคณะกรรมการตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบภายนอกและผู้ตรวจสอบของรัฐอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพของระบบการบริหารงานการควบคุม และส่งเสริมให้การดำเนินงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

๖. ภาครัฐในฐานะเจ้าของควรรนำหลักธรรมาภิบาลการลงทุนสำหรับผู้ลงทุนสถาบัน (Investment Governance Code) ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ มาใช้ในการกำกับให้รัฐวิสาหกิจมีกรอบและกลไกในการกำกับดูแลกิจการที่ดี

๗. ภาครัฐควรจัดการให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถติดตามการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ

๒. สิทธิและความเท่าเทียมกัน

หลักการ

คณะกรรมการต้องให้ความสำคัญในสิทธิ ของผู้มีส่วนได้เสียและปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการละเมิดสิทธิ ของผู้มีส่วนได้เสีย

แนวทาง

๑. การจัดประชุม

๑.๑ คณะกรรมการควรจัดประชุม และดูแลให้เรื่องสำคัญทั้งประเด็นที่กำหนดในกฎหมายและประเด็นที่อาจมีผลกระทบต่อทิศทางการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ

๑.๒ คณะกรรมการควรกำหนดวัน เวลา และสถานที่ประชุมโดยคำนึงถึงความสะดวกในการเข้าร่วมประชุม

๑.๓ คณะกรรมการควรจัดส่งหนังสือนัดประชุมที่มีข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอโดยผู้เข้าร่วมประชุมควรได้รับข้อมูลดังกล่าวภายในระยะเวลาที่เพียงพอที่จะทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมศึกษาข้อมูลก่อนเข้าประชุมได้

๑.๔ คณะกรรมการควรอำนวยความสะดวกให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ใช้สิทธิอย่างเท่าเทียมกันซึ่งคณะกรรมการควรกำหนดหลักเกณฑ์การให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถเสนอเพิ่มวาระการประชุม และเปิดเผยหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้ผู้เข้าร่วมประชุมทราบล่วงหน้าด้วยวิธีที่ผู้เข้าร่วมประชุมเข้าถึงได้อย่างสะดวก

๒. การดำเนินการในวันประชุม

๒.๑ ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม มีหน้าที่ดูแลให้การประชุมเป็นไปตามกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อบังคับของรัฐวิสาหกิจและดูแลให้การประชุมมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

๒.๒ กรรมการทุกคน ผู้บริหารสูงสุด ผู้บริหารระดับสูง และประธานคณะกรรมการต่างๆ ควรเข้าร่วมประชุมเพื่อให้สามารถซักถามในประเด็นต่างๆ ได้

๒.๓ คณะกรรมการควรอำนวยความสะดวกให้มีโอกาสแสดงความเห็นและตั้งคำถามใดๆ ต่อที่ประชุม ตามวาระการประชุมและเรื่องที่เสนอ โดยประธานในที่ประชุมควรจัดสรรเวลาให้เหมาะสม และเพียงพอ

๒.๔ คณะกรรมการไม่ควรสนับสนุนการเพิ่มวาระการประชุมที่ไม่ได้แจ้งเป็นการล่วงหน้าโดยไม่จำเป็นโดยเฉพาะวาระการประชุมสำคัญที่ต้องใช้เวลาในการศึกษาข้อมูลก่อนตัดสินใจ

๒.๕ ประธานในที่ประชุมควรจัดให้มีการลงมติแยกในแต่ละหัวข้อในกรณีที่ว่าวาระการประชุมใดมีหลายหัวข้อ

๒.๖ คณะกรรมการควรส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการประชุม เพื่อให้การดำเนินการประชุมสามารถกระทำได้รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ และตรวจสอบได้

๒.๗ คณะกรรมการควรสนับสนุนให้มีบุคคลที่เป็นอิสระเป็นผู้ตรวจนับหรือตรวจสอบ คะแนนเสียงในการประชุม และเปิดเผยผลการลงคะแนนที่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และงดออกเสียง ในแต่ละวาระการประชุมให้ที่ประชุมทราบ พร้อมทั้ง บันทึกไว้ในรายงานการประชุม

๓. การจัดทำรายงานการประชุมและการเปิดเผยมติการประชุม

๑. คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้รัฐวิสาหกิจเปิดเผยมติที่ประชุมพร้อมผลการลงคะแนนเสียง ภายในวันทำการถัดไปด้วยวิธีที่เข้าถึงได้อย่างสะดวก

๒. คณะกรรมการควรดูแลให้รายงานการประชุมมีความถูกต้องครบถ้วน และมีการเปิดเผย ด้วยวิธีที่เข้าถึงได้อย่างสะดวก

๒. คณะกรรมการ

หลักการ

คณะกรรมการเป็นตัวแทนในการ กำกับดูแลรัฐวิสาหกิจให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปตาม พันธกิจ วัตถุประสงค์ และนโยบายของภาครัฐ คณะกรรมการควรปฏิบัติงานตามหลักความไว้วางใจ (Fiduciary Duty) และดูแลให้กรรมการ ฝ่ายจัดการ ตลอดจนพนักงานปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบต่อ รั้ง (Duty of Care) และซื่อสัตย์ต่อองค์กร (Duty of Loyalty) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคณะกรรมการควรมี องค์ประกอบทางความรู้ ความสามารถที่เหมาะสม และควรเข้าใจขอบเขต หน้าที่และความรับผิดชอบต่อ คณะกรรมการ รวมถึงกำกับดูแลให้ฝ่ายจัดการปฏิบัติหน้าที่ ให้บรรลุพันธกิจ วัตถุประสงค์ และนโยบาย ของ ภาครัฐ

แนวทาง

๑. โครงสร้างคณะกรรมการและการสรรหากรรมการ

๑.๑ โครงสร้างคณะกรรมการ

(๑) คณะกรรมการควรพิจารณาและทบทวนจำนวน ของกรรมการในคณะกรรมการให้มีความเหมาะสม กับการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ

(๒) คณะกรรมการพิจารณากำหนดโครงสร้างคณะกรรมการให้มีกรรมการที่เป็นอิสระ อย่างน้อยจำนวน ๑ ใน ๓ ของจำนวนกรรมการทั้งหมด

(๓) คณะกรรมการควรประกอบด้วยกรรมการที่มีคุณลักษณะเฉพาะด้านที่มีความจำเป็น ต่อการดำเนินธุรกิจและจำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมายหลักและพันธกิจของรัฐวิสาหกิจ และมีคุณสมบัติหลากหลายทั้งในด้านทักษะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ ความสามารถ ตลอดจนความหลากหลายทางด้านอายุและเพศ

(๔) กรรมการควรดำรงตำแหน่งกรรมการในรัฐวิสาหกิจไม่เกิน ๓ แห่ง ในเวลาเดียวกัน และถ้ามีการดำรงตำแหน่งกรรมการในบริษัทและ/หรือหน่วยงานของรัฐเพิ่มเติม จะต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่กรรมการของรัฐวิสาหกิจ

(๕) กรรมการไม่ควรประกอบกิจการหรือดำรงตำแหน่งกรรมการ ผู้บริหาร หรือพนักงานใน กิจการอันเป็นการแข่งขันกับรัฐวิสาหกิจ

- (๖) กรรมการในรัฐวิสาหกิจไม่ควรดำรงตำแหน่งในส่วนราชการ หรือหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการประกอบกิจการ (Regulator) ของรัฐวิสาหกิจนั้น
- (๗) ประธานกรรมการควรเป็นกรรมการที่เป็นอิสระ เว้นแต่กรณีที่มีกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นโดยในกรณีที่ประธานกรรมการไม่ได้เป็นกรรมการที่เป็นอิสระคณะกรรมการควรจัดให้มีกระบวนการที่ทำให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจในการทำงานของประธานกรรมการและทำให้เกิดการทำงานที่เป็นอิสระ
- (๘) คณะกรรมการควรพิจารณาแต่งตั้งคณะอนุกรรมการตามความจำเป็นเพื่อพิจารณาประเด็นเฉพาะเรื่อง กลั่นกรองข้อมูล และเสนอแนวทางการพิจารณาก่อนให้คณะกรรมการเห็นชอบต่อไป
- (๙) อดีตผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจควรพ้นจากตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจแล้วอย่างน้อย ๒ ปีก่อนได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการของรัฐวิสาหกิจนั้น

๑.๒ การสรรหากรรมการ

- (๑) คณะกรรมการควรจัดตั้งคณะอนุกรรมการสรรหาซึ่งอนุกรรมการสรรหาส่วนใหญ่และประธานคณะอนุกรรมการสรรหาควรเป็นกรรมการที่เป็นอิสระ
- (๒) คณะอนุกรรมการสรรหาควรจัดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ และวิธีการสรรหากรรมการที่ไม่ใช่กรรมการโดยตำแหน่งให้เป็นไปอย่างเหมาะสม เว้นแต่มีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหากรรมการที่ไม่ใช่กรรมการ โดยตำแหน่งเป็นการเฉพาะ ให้ดำเนินการตามกฎหมายนั้น
- (๓) คณะอนุกรรมการสรรหาควรทบทวนหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหากรรมการอย่างสม่ำเสมอเพื่อเสนอแนะต่อคณะกรรมการก่อนที่จะมีการสรรหากรรมการทดแทนกรรมการที่ครบวาระ

๒. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

๒.๑ บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ

- (๑) คณะกรรมการควรเข้าใจบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อในฐานะผู้นำให้รัฐวิสาหกิจบรรลุพันธกิจและวัตถุประสงค์ และทำหน้าที่กำกับดูแลให้รัฐวิสาหกิจมีการบริหารงานที่ดี รวมถึงเข้าใจขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตน
- (๒) คณะกรรมการควรจัดทำกฎบัตรหรือนโยบายการกำกับดูแลกิจการ รวมถึงแนวปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการที่ระบุหน้าที่และความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการในการปฏิบัติงาน
- (๓) คณะกรรมการควรกำหนดขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตน และฝ่ายจัดการให้ชัดเจน และกำกับดูแลฝ่ายจัดการดำเนินการ ให้บรรลุพันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของรัฐวิสาหกิจ
- (๔) คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้ฝ่ายจัดการรับผิดชอบต่อการบริหารงาน ตามกรอบนโยบายที่วางไว้โดยไม่แทรกแซงการตัดสินใจและการบริหารงาน

- (๕) คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้รัฐวิสาหกิจดำเนินงานตามกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง มติที่ประชุมตลอดจนนโยบายการดำเนินงานที่ได้กำหนดไว้
 - (๖) คณะกรรมการควรส่งเสริมให้มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นการปฏิบัติงานที่เอื้อให้บรรลุ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนยุทธศาสตร์ และนโยบายการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ
 - (๗) คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้รัฐวิสาหกิจมีนโยบายในการกำกับดูแลบริษัทย่อยให้ชัดเจน
 - (๘) คณะกรรมการควรปฏิบัติหน้าที่โดยยึดถือประโยชน์สูงสุดของรัฐวิสาหกิจเป็นที่ตั้งและกรรมการไม่ควรกระทำการใดๆ อันอาจทำให้เกิดความขัดแย้งของผลประโยชน์ต่อรัฐวิสาหกิจ
 - (๙) คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้รัฐวิสาหกิจมีนโยบายและวิธีปฏิบัติเพื่อให้การทำรายการที่อาจมีความขัดแย้งของผลประโยชน์เป็นไปตามขั้นตอนการดำเนินงาน และเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของรัฐวิสาหกิจโดยผู้ที่มีอำนาจความขัดแย้งของผลประโยชน์นั้นไม่ควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการเข้าทำรายการดังกล่าว รวมทั้งให้มีการเปิดเผยข้อมูลตามที่กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกำหนด
 - (๑๐) คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้รัฐวิสาหกิจมีนโยบายและวิธีปฏิบัติในการรักษาความลับ (Confidentiality) การรักษาความน่าเชื่อถือ (Integrity) ความพร้อมใช้ (Availability) ของข้อมูล รวมถึงระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลของรัฐวิสาหกิจและมาตรการป้องกันมิให้กรรมการฝ่ายจัดการ และผู้ใดก็ตามที่สามารถเข้าถึงข้อมูล นำข้อมูลไปใช้โดยมิชอบ
 - (๑๑) คณะกรรมการควรจัดให้มีระบบรายงานความเป็นอิสระของกรรมการที่เป็นอิสระโดยเมื่อได้รับการแต่งตั้งให้กรรมการที่เป็นอิสระเปิดเผยความสัมพันธ์กับรัฐวิสาหกิจและความเกี่ยวข้องกับฝ่ายจัดการ ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ กลุ่มผู้ถือหุ้นรายใหญ่หน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใดก็ตามที่จะทำให้เกิดการตัดสินใจที่ไม่เป็นอิสระและควรจัดทำทุกปีในระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ทั้งนี้ในกรณีที่กรรมการที่เป็นอิสระเปลี่ยนแปลงสถานะระหว่างดำรงตำแหน่งจนขาดคุณสมบัติในการเป็นกรรมการที่เป็นอิสระต้องรายงานคณะกรรมการเพื่อพิจารณาสถานะการดำรงตำแหน่งของกรรมการโดยทันที
 - (๑๒) คณะกรรมการควรกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ของประธานกรรมการให้ชัดเจนและสนับสนุนให้ประธานกรรมการสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์และเหมาะสม
- ๒.๒ การประชุมคณะกรรมการ
- (๑) คณะกรรมการควรจัดให้มีกำหนดการประชุมและวาระการประชุมคณะกรรมการเป็นการล่วงหน้า และในกรณีที่มีการเสนอวาระการประชุมเพิ่มเติม ควรให้คณะกรรมการมีมติเห็นชอบในการเพิ่มวาระการประชุมดังกล่าวก่อนการประชุม

- (๒) คณะกรรมการควรประชุมทุกเดือนและเพิ่มเติมตามความจำเป็น เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่องทันการณ์
- (๓) คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้กรรมการและฝ่ายจัดการมีอิสระที่จะเสนอเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐวิสาหกิจเข้าสู่วาระการประชุม
- (๔) คณะกรรมการควรได้รับเอกสารประกอบการประชุมล่วงหน้าอย่างน้อย ๔ วันทำการ ก่อนวันประชุม
- (๕) คณะกรรมการควรสามารถเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการตัดสินใจในการประชุม คณะกรรมการได้จากฝ่ายจัดการที่ได้รับมอบหมายภายในขอบเขตที่กำหนด
- (๖) คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้กรรมการที่มีความขัดแย้งของผลประโยชน์กับรัฐวิสาหกิจ งดเว้นจากการมีส่วนร่วมในการอภิปรายและออกเสียงลงมติหรือออกจากที่ประชุมในวาระการประชุมนั้น
- (๗) กรรมการแต่ละคนควรเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๕ ของจำนวนการประชุม คณะกรรมการทั้งหมดที่ได้จัดให้มีขึ้นในรอบปี
- (๘) คณะกรรมการควรถือเป็นนโยบายที่จะให้กรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหารมีโอกาสที่จะประชุมระหว่างกันเองตามความจำเป็นเพื่ออภิปรายเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ โดยไม่มีกรรมการที่เป็นผู้บริหารและฝ่ายจัดการร่วมด้วย และควรแจ้งให้ผู้บริหารสูงสุดทราบถึงผลการประชุมด้วย
- (๙) คณะกรรมการควรดูแลให้มีระบบการบันทึกรายงานการประชุมให้รายงานการประชุม มีความถูกต้องและครบถ้วน สำหรับการประชุมคณะกรรมการ การประชุม คณะอนุกรรมการต่าง ๆ และการประชุมต่างๆ ภายในคณะกรรมการ

๒.๓ การพัฒนาคณะกรรมการ

- (๑) คณะกรรมการควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคลที่ได้รับแต่งตั้ง เป็นกรรมการใหม่ ได้รับคำแนะนำ และมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ต่อการปฏิบัติหน้าที่
- (๒) คณะกรรมการควรได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ
- (๓) คณะกรรมการควรส่งเสริมและสนับสนุนให้กรรมการได้รับการอบรมและพัฒนา ศักยภาพ และความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่

๒.๔ การกำหนดค่าตอบแทนของคณะกรรมการ

- (๑) คณะกรรมการควรพิจารณานโยบายและหลักเกณฑ์ในการกำหนดโครงสร้างค่าตอบแทนของกรรมการเพื่อขออนุมัติจากคณะอนุกรรมการพิจารณาค่าตอบแทน
- (๒) คณะกรรมการควรจัดตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาค่าตอบแทน ซึ่งประธานคณะอนุกรรมการและสมาชิกส่วนใหญ่ควรเป็นกรรมการที่เป็นอิสระเพื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในการกำหนดโครงสร้างค่าตอบแทนให้เป็นไปอย่างเหมาะสม โปร่งใส และเป็นธรรม โดยนโยบายและหลักเกณฑ์การกำหนดค่าตอบแทนควรมีความสอดคล้องกับพันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ของรัฐวิสาหกิจ

(ก) คณะกรรมการควรเปิดเผยนโยบายและหลักเกณฑ์ในการกำหนดโครงสร้างค่าตอบแทนของกรรมการในรายงานประจำปีของรัฐวิสาหกิจ และค่าตอบแทนของกรรมการ โดยให้รวมถึงค่าตอบแทนจากการเป็น อนุกรรมการต่างๆ และกรรมการในบริษัทย่อยด้วย

๒.๕ การดำเนินงานเกี่ยวกับผู้บริหารสูงสุด ผู้บริหารระดับสูง และพนักงาน

(๑) คณะกรรมการควรจัดตั้งคณะอนุกรรมการสรรหาผู้บริหารสูงสุดเพื่อพิจารณาหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุด

(๒) คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้ผู้บริหารสูงสุดจัดให้มีโครงสร้างผู้บริหารระดับสูง ขอบเขตงานและคุณสมบัติผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงที่เหมาะสม

(๓) คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มีแผนสืบทอดตำแหน่ง (Succession Plan) สำหรับตำแหน่งผู้บริหารสูงสุด ผู้บริหารระดับสูง และตำแหน่งสำคัญ (Key Positions) ของรัฐวิสาหกิจ

(๔) คณะกรรมการควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ฝ่ายจัดการและพนักงานได้รับการอบรมและพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน

(๕) คณะกรรมการควรกำหนดหลักเกณฑ์และปัจจัยในการประเมินผลงานของผู้บริหารสูงสุด และติดตามให้ผู้บริหารสูงสุดประเมินผู้บริหารระดับสูงอื่นๆ ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และปัจจัยการประเมินดังกล่าว

(๖) คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้ผู้บริหารสูงสุดมีการบริหารทรัพยากรบุคคลที่สอดคล้องกับพันธกิจและวัตถุประสงค์ของรัฐวิสาหกิจ รวมถึงการรักษาพนักงานที่มีความสามารถของรัฐวิสาหกิจไว้

(๗) คณะกรรมการควรให้คณะอนุกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนพิจารณาค่าตอบแทนของฝ่ายจัดการและพนักงาน และควรมีการทบทวนความเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง

๓. การประเมินผลคณะกรรมการ

๓.๑ คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานทั้งแบบรายคณะและรายบุคคลอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง และให้นำผลการปฏิบัติงานและสภาพปัญหามาใช้ในการกำหนดแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

๓.๒ คณะกรรมการอาจพิจารณาจัดให้มีที่ปรึกษาภายนอกมาช่วยในการทบทวน กำหนดแนวทาง และเสนอประเด็นในการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการอย่างน้อยทุกๆ ๓ ปี และเปิดเผยการดำเนินการดังกล่าวให้สาธารณชนได้รับทราบ

๓.๓ คณะกรรมการควรนำผลการประเมินคณะกรรมการไปใช้ในการประกอบการพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบคณะกรรมการและการดำรงตำแหน่งของกรรมการในวาระถัดไป

๓. บทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย

หลักการ

คณะกรรมการควรกำหนดนโยบายให้มีการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียแต่ละกลุ่มโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้มีส่วนได้เสียดังกล่าวตามกฎหมาย หรือตามข้อตกลงที่มีกับผู้มีส่วนได้เสียและกำกับดูแลให้มีกลไกและการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่ผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึงส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนาการดำเนินงาน และไม่ควรกระทำการใดๆ ที่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้มีส่วนได้เสียเหล่านั้น

แนวทาง

๑. คณะกรรมการควรกำหนดนโยบายการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียให้ชัดเจน
๒. คณะกรรมการควรระบุความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อกำกับดูแลให้รัฐวิสาหกิจปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม และควรกำกับ ดูแล ให้มีการพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ในการส่งเสริมการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ
๓. คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มีการเปิดเผยนโยบายการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสีย กลไกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย และกิจกรรมต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการดำเนินการตามนโยบายการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียไว้ในรายงานประจำปี

๔. ความยั่งยืนและนวัตกรรม

หลักการ

คณะกรรมการมีหน้าที่กำกับดูแลให้ฝ่ายจัดการ กำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานขององค์กรที่คำนึงถึงการดำเนินงานอย่างยั่งยืน มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงนำนวัตกรรม มาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงกระบวนการทำงาน การให้บริการ และการบริหารจัดการภายในองค์กร ให้มีประสิทธิภาพ

แนวทาง

๑. คณะกรรมการควรกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจที่คำนึงถึงการดำเนินงานอย่างยั่งยืนมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
๒. คณะกรรมการควรส่งเสริมให้มีการสร้างนวัตกรรมและนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงกระบวนการทำงาน การให้บริการและการบริหารจัดการภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดงบประมาณในเรื่องของนวัตกรรมไว้ในแผนการดำเนินงาน (Operational Plan) อย่างชัดเจน
๓. คณะกรรมการควรพิจารณาความเหมาะสมในการจัดทำรายงานความยั่งยืน โดยคำนึงถึงกรอบรายงานที่ได้รับการยอมรับในประเทศหรือในระดับสากล

๕. การเปิดเผยข้อมูล

หลักการ

คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มีการเปิดเผยข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับรัฐวิสาหกิจและผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ อย่างถูกต้อง เชื่อถือได้ ครบถ้วน เพียงพอ ทันเวลา และเป็นไปตามกฎหมาย และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สาธารณชนและผู้มีส่วนได้เสียสามารถใช้ในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม และคณะกรรมการควรดูแลช่องทางการเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณชน และผู้มีส่วนได้เสียสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก

แนวทาง

๑. คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มีกระบวนการการจัดทำข้อมูลที่สำคัญของรัฐวิสาหกิจทั้งข้อมูลด้านการเงินและด้านที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเงิน
๒. คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มีการเปิดเผยข้อมูลสำคัญได้อย่างถูกต้อง เพียงพอ เชื่อถือได้ สม่ำเสมอ ทันเวลา เป็นไปตามกฎหมายและมาตรฐานการรายงานทางการเงิน
๓. คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มีการเปิดเผยข้อมูลผ่านทางช่องทางต่างๆ ด้วยวิธีที่สาธารณชนและผู้มีส่วนได้เสียของรัฐวิสาหกิจสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก และเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง
๔. คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้บุคลากรมีความพร้อม และเพียงพอในการจัดทำข้อมูลและสื่อสารข้อมูลสำคัญข้างต้น ต่อสาธารณชนและผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ

๖. การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน

หลักการ

ความเสี่ยงเป็นสิ่งที่อาจทำให้แผนงานหรือ การดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจไม่บรรลุตามพันธกิจ และวัตถุประสงค์ โดยก่อให้เกิดผลกระทบหรือความเสียหายต่อองค์กรโดยการบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายใน และการตรวจสอบภายใน ที่เหมาะสมจะสามารถป้องกันหรือลดโอกาส ที่เกิดผลเสียหายจากรisk ที่อาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้น คณะกรรมการจึงควรมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความเสี่ยงการบริหารความเสี่ยงการควบคุมภายใน และการตรวจสอบภายใน เพื่อให้สามารถกำกับดูแลรัฐวิสาหกิจให้มีการบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายใน และการตรวจสอบภายใน ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

แนวทาง

๑. การบริหารความเสี่ยง

- ๑.๑ คณะกรรมการควรมีความรู้ความเข้าใจในความเสี่ยงที่สำคัญของรัฐวิสาหกิจและการบริหารความเสี่ยง
- ๑.๒ คณะกรรมการควรพิจารณากำหนดนโยบายการบริหารความเสี่ยงและจัดให้มีระบบการบริหารความเสี่ยงให้เป็นไปตามพันธกิจ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และความเสี่ยงของรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งกำกับดูแลให้มีการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง
- ๑.๓ คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มีการทบทวนนโยบายการบริหารความเสี่ยงอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง
- ๑.๔ คณะกรรมการควรจัดให้มีคณะอนุกรรมการบริหารความเสี่ยงและหน่วยงานที่มีหน้าที่ประเมินและกำกับดูแลความเสี่ยง เพื่อให้สามารถคาดการณ์ถึงความเสี่ยงและผลกระทบที่รัฐวิสาหกิจอาจจะได้รับ
- ๑.๕ คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มีบุคคลหรือหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระเป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาและสอบทานประสิทธิภาพของระบบบริหารความเสี่ยงพร้อมทั้งเปิดเผยรายงานการสอบทานไว้ในรายงานประจำปี
- ๑.๖ คณะกรรมการตรวจสอบควรให้ความเห็นถึงความเพียงพอของระบบบริหารความเสี่ยง

๒. การควบคุมภายใน

๒.๑ การกำกับดูแลการควบคุมภายใน

(๑) คณะกรรมการควรมีความรู้ ความเข้าใจถึงความสำคัญของการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในรวมทั้งมีหน้าที่กำกับดูแลให้คณะกรรมการตรวจสอบปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างครบถ้วน

(๒) คณะกรรมการควรจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบประกอบด้วยกรรมการที่เป็นอิสระไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง และประธานคณะกรรมการตรวจสอบควรเป็นกรรมการที่เป็นอิสระ

(๓) คณะกรรมการควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

(๔) คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้รัฐวิสาหกิจ มีกระบวนการ กลไก หรือเครื่องมือที่ทำให้คณะกรรมการตรวจสอบสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ อย่างมีอิสระและมีประสิทธิภาพ

(๕) คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้ผู้สอบบัญชีได้รับข้อมูลครบถ้วนและเพียงพอที่จะสอบทานรายงานทางการเงินและรายงานอื่นๆ ที่คณะกรรมการออกควบคุมกับรายงานทางการเงินที่ตนได้ตรวจสอบแล้ว และมีสิทธิที่จะแสดงความเห็นหากรายงานอื่นไม่สอดคล้องกับงบการเงินที่ได้ตรวจสอบแล้ว

(๖) คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มีบุคคลหรือหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีความเป็นอิสระเป็นผู้รับผิดชอบในการพัฒนาและสอบทานประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายใน พร้อมทั้งเปิดเผยรายงานการสอบทานไว้ในรายงานประจำปี

(๗) คณะกรรมการตรวจสอบควรให้ความเห็นถึงความเพียงพอของระบบการควบคุมภายใน

๒.๒ นโยบายการต่อต้านการทุจริตและคอร์รัปชัน

คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มีการจัดทำนโยบายและแนวปฏิบัติด้านการต่อต้านการทุจริตและคอร์รัปชันที่ชัดเจน และสื่อสารให้บุคลากรทุกระดับในรัฐวิสาหกิจ รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ ได้รับทราบ และสนับสนุนให้มีการปลูกฝัง ให้ฝ่ายจัดการและพนักงานทุกคนให้ปฏิบัติตามนโยบายและแนวปฏิบัติดังกล่าว

๗. จรรยาบรรณ

หลักการ

คณะกรรมการมีหน้าที่กำหนดแนวปฏิบัติในเรื่องของจรรยาบรรณและกำกับดูแลให้กรรมการผู้บริหาร และพนักงานรัฐวิสาหกิจทุกคนยึดถือ และปฏิบัติให้สอดคล้องและอยู่ในทิศทางเดียวกัน รวมถึงจัดให้มีช่องทางารับเรื่องร้องเรียน เมื่อพบเห็นการประพฤติปฏิบัติที่ผิดจรรยาบรรณ หรือไม่เป็นไปตามแนวปฏิบัติ

แนวทาง

๑. คณะกรรมการควรกำหนดแนวปฏิบัติด้านจรรยาบรรณ ในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงหลักความซื่อสัตย์สุจริต ความมีคุณธรรมและศีลธรรมอันดี ความบริสุทธิ์ใจ ความถูกต้อง และธรรมะนิยมที่ดี รวมถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๒. คณะกรรมการควรดูแลให้เรื่องจรรยาบรรณเป็นเรื่องที่กรรมการ ฝ่ายจัดการ และพนักงาน วิชาชีพทุกคนยึดถือและปฏิบัติ ให้สอดคล้องและอยู่ในทิศทางเดียวกันอย่างเคร่งครัด
๓. คณะกรรมการควรกำหนดให้มีช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน เมื่อพบเห็นการประพฤติปฏิบัติที่ ผิดจรรยาบรรณหรือไม่เป็นไปตามแนวปฏิบัติ และมีมาตรการในการตรวจสอบและคุ้มครองผู้ที่ ร้องเรียนอย่างเหมาะสม

๘. การติดตามผลการดำเนินงาน

หลักการ

ภาครัฐในฐานะเจ้าของควรหารือกับคณะกรรมการ เพื่อกำหนดข้อตกลงการประเมินผลการ ดำเนินงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายและขอบเขตการดำเนินงานของวิชาชีพและควรจัดให้มีผู้ประเมินผลการ ดำเนินงานที่มีความเชี่ยวชาญและมีความเข้าใจในเป้าหมายและขอบเขตการดำเนินงานของวิชาชีพ อีกทั้ง ติดตามให้รัฐวิสาหกิจนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานต่อไป โดยคณะกรรมการมีบทบาทใน การกำกับดูแลให้รัฐวิสาหกิจดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ที่ได้ตกลงไว้ในข้อตกลงการประเมินผลการ ดำเนินงาน

แนวทาง

๑. คณะกรรมการควรหารือร่วมกับภาครัฐในฐานะเจ้าของในการจัดทำข้อตกลงการประเมินผลการ ดำเนินงาน (Performance Agreement) เป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน
๒. คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้รัฐวิสาหกิจดำเนินงานให้บรรลุผลตามข้อตกลงการประเมินผล งานที่ได้ตกลงร่วมกันกับภาครัฐในฐานะเจ้าของ
๓. คณะกรรมการควรเผยแพร่ผลการดำเนินงานเทียบกับเป้าหมายตามข้อตกลงการประเมินผลการ ดำเนินงานให้กับผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ ได้รับทราบ
๔. คณะกรรมการควรกำกับดูแลให้มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการ ดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ

ส่วนที่ ๓ ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

๓.๑ นโยบายความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

การรถไฟแห่งประเทศไทย ตระหนักถึงการดำเนินภารกิจขององค์กรให้เจริญเติบโต บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล ควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน รวมทั้งคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มเป็นสำคัญ โดยได้นำแนวทางตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๙ และแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมตามมาตรฐานสากล ISO ๒๖๐๐๐ มาใช้เป็นกรอบในการดำเนินนโยบาย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กร

๓.๒ ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) หมายถึง การประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อผู้มีส่วนได้เสีย เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ตลอดจนมีธรรมาภิบาลเป็นเครื่องกำกับให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยพร้อมจะแก้ไขเพื่อลดผลกระทบดังกล่าว กับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการให้เกิดการดำเนินกิจการเป็นการสร้างความสำเร็จและประโยชน์สุข อีกทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทุกเวทีการค้า ซึ่งจะเป็นผลดีต่อความยั่งยืนขององค์กร ผู้มีส่วนได้เสีย เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

ลำดับชั้นของผู้มีส่วนได้เสียในระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ CSR

ในระดับของผู้ถือหุ้นหรือผู้ลงทุน ตัวอย่างของความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ได้แก่ การเคารพสิทธิของผู้ถือหุ้น การปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียม การให้ข้อมูลแก่ผู้ถือหุ้นหรือผู้ลงทุนอย่างเพียงพอต่อการตัดสินใจลงทุน หรือที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของกิจการ การไม่นำข้อมูลภายในไปเปิดเผยกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหรือกรรมการซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้ถือหุ้นโดยรวม เป็นต้น

ในระดับของผู้บริหารหรือกรรมการบริษัท ตัวอย่างของความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ได้แก่ การส่งเสริมให้มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีระบบการบริหารจัดการ และการกำหนดค่าตอบแทนที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการจัดทำและเปิดเผยข้อมูลรายงานทางการเงินและข้อมูลที่มีค่าใช้จ่ายทางการเงินอย่างถูกต้อง ครบถ้วน ทันเวลา รวมถึงการอุทิศเวลาและความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น

ในระดับของพนักงาน ตัวอย่างของความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ได้แก่ การจ่ายค่าจ้างและผลตอบแทนที่เป็นธรรมและตรงต่อเวลา การจัดสวัสดิการแก่ลูกจ้างตามที่กฎหมายกำหนด การดูแลสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน การพัฒนาบุคลากรและการฝึกอบรมในสถานที่ปฏิบัติงาน เป็นต้น

ในระดับของลูกค้าและผู้บริโภค ตัวอย่างของความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภค การให้บริการลูกค้าอย่างตรงไปตรงมา การให้ข้อมูลขององค์กรและผลิตภัณฑ์อย่างเพียงพอและถูกต้อง เที่ยงตรง การปกป้องสุขภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค การยุติข้อโต้แย้งและข้อร้องเรียนของผู้บริโภค เป็นต้น

ในระดับของคู่ค้า ตัวอย่างของความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ได้แก่ การยึดถือข้อปฏิบัติทางสัญญาที่เป็นธรรม การดำเนินงานในทางต่อต้านการทุจริต รวมทั้งการกรรโชกและการรับหรือให้สินบนในทุกรูปแบบ การเคารพต่อสิทธิในทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์ของคู่ค้า การไม่เอาเปรียบหรือกดขี่คู่ค้า การส่งเสริมให้คู่ค้าดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกับองค์กร เป็นต้น

ในระดับของชุมชนและสภาพแวดล้อม ตัวอย่างของความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ได้แก่ การส่งเสริมการจ้างงานที่เอื้ออำนวย การส่งเสริมแรงงานท้องถิ่นให้มีโอกาสในตำแหน่งงานต่าง ๆ ในองค์กร การสนับสนุนแนวทางการระแวงระวังในการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น และการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข เป็นต้น

ในระดับของประชาสังคม ตัวอย่างของความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ได้แก่ การสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มหรือเครือข่ายอื่น ๆ ในการพัฒนาสังคม การตรวจตราดูแลให้กิจการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน การรับฟังข้อมูลหรือทำประชาพิจารณ์ต่อการดำเนินกิจการที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม และการทำหน้าที่ในการเสียภาษีอากรให้รัฐอย่างตรงไปตรงมา เป็นต้น

ในระดับของคู่แข่งทางธุรกิจ ตัวอย่างของความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ ได้แก่ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การดูแลกิจการมิให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแข่งขันด้วยวิธีการทุจริต การกีดกันคู่แข่งหรือใช้อิทธิพลในการกีดกันเพื่อมิให้เกิดการแข่งขัน เป็นต้น

การดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ มิได้จำกัดว่ากิจการที่กล่าวถึงจะต้องเป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่อยู่ในภาคธุรกิจเท่านั้น ในอดีตที่ผ่านมา ภาครัฐก็ได้เคยตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งทำให้ส่วนราชการต่าง ๆ ต้องพัฒนาการปฏิบัติราชการโดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน ดังนั้น ต้องถือว่าส่วนราชการต่าง ๆ มีพันธกิจหลักในการบริหารกิจการบ้านเมืองด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นที่ตั้งอยู่แล้ว ทั้งยังเป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนโดยไม่แสวงหากำไร CSR ในภาครัฐจึงมิใช่เรื่องใหม่หรือหลักการบริหารบ้านเมืองแนวใหม่แต่ประการใด แต่เป็นเรื่องที่ข้าราชการทุกคนต้องตระหนักและสำนึกได้เองว่าตนเองมีบทบาทและความรับผิดชอบต่อสังคมในการปฏิบัติหน้าที่อยู่ตลอดเวลา

เมื่อพิจารณา CSR ตามบทบาทและความเกี่ยวข้องของหน่วยงาน จะสามารถจำแนกออกได้เป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๑) CSR-after-process หรือ “กิจกรรมเพื่อสังคม” เป็นการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงาน ซึ่งส่วนมากเป็นองค์กรธุรกิจที่แสวงหากำไร โดยกิจกรรมที่ดำเนินการนั้นมักแตกต่างหากจากการดำเนินธุรกิจที่เป็นกระบวนการหลักของกิจการและเกิดขึ้นภายหลัง เพื่อสร้างให้เกิดประโยชน์แก่สังคมในด้านต่าง ๆ เช่น การแจกจ่ายสิ่งของบรรเทาสาธารณภัย การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะ และการเยียวยาชุมชนที่ได้รับผลกระทบทางมลพิษจากการประกอบกิจการ ซึ่งกิจกรรมเพื่อสังคมเหล่านี้ถือเป็นกิจกรรมที่อยู่นอกเหนือเวลาทำงานตามปกติ

๒) CSR-in-process “ธุรกิจเพื่อสังคม” เป็นการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมที่อยู่ในกระบวนการหลักของกิจการหรือเป็นการทำธุรกิจที่หากำไรอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การป้องกัน หรือกำจัดมลพิษในกระบวนการผลิตเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อชุมชน การผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามข้อกำหนดในฉลากผลิตภัณฑ์ การเปิดเผยข้อมูลผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภคอย่างครบถ้วน การชดเชยความเสียหายให้แก่ลูกค้าที่เกิดจากความผิดพลาดและความบกพร่องของพนักงาน ซึ่งการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมเหล่านี้ถือเป็นกิจกรรมที่อยู่ในเวลาทำงานปกติของกิจการ

๓) CSR-as-process “กิจการเพื่อสังคม” เป็นกิจกรรมที่ดำเนินงานโดยองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรให้กับตนเอง เป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อมุ่งสร้างประโยชน์ต่อสังคมเป็นหลัก เช่น มูลนิธิ/สมาคมการกุศล ที่เป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรประชาชนและส่วนราชการ สถานะของกิจการเพื่อสังคมนั้น เกิดจากการผสมผสานอุดมการณ์ในแบบนักพัฒนาสังคมเข้ากับการบริหารจัดการในแบบผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นการผนวกจุดแข็งระหว่างแผนงานของภาคประชาสังคมกับกระบวนการที่มีประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ ในอันที่จะสร้างให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมโดยรวม

เราสามารถประยุกต์ใช้ CSR-in-process ในกระบวนการทำงาน ได้ดังนี้

ภายใน	ภายนอก
♦ การจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีความรับผิดชอบต่อ	♦ การจัดการกับคู่ค้า และผู้ส่งมอบอย่างเป็นธรรม
♦ การดูแลสุขอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน	♦ การดูแลผู้บริโภค
♦ การจัดการทรัพยากรและดูแลสิ่งแวดล้อม	♦ ความรับผิดชอบต่อชุมชน
♦ ธรรมาภิบาลและความโปร่งใสในการดำเนินงาน	♦ ความรับผิดชอบต่อสังคมในวงกว้าง

ประโยชน์และคุณค่าของการที่องค์กรดำเนินงานด้วย CSR-in-process มีดังนี้

- ♦ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
- ♦ สร้างการเรียนรู้และส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ ๆ
- ♦ สร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงที่ดี รวมทั้งได้รับความไว้วางใจจากสาธารณชนเพิ่มมากขึ้น
- ♦ การรักษาไว้ซึ่งขวัญและกำลังใจ รวมถึงความปลอดภัยและสุขอนามัยที่ดีให้กับพนักงานและผู้มีส่วนได้เสีย
- ♦ การเพิ่มขีดความสามารถด้านทรัพยากรบุคคลในการสร้างแรงจูงใจและรักษาพนักงาน
- ♦ สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้เสีย
- ♦ ลดความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงต่อสังคมและความเสี่ยงอื่น ๆ
- ♦ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ปริมาณของเสียที่ลดลง
- ♦ ช่วยป้องกันหรือลดความขัดแย้งในด้านบริการที่อาจจะเกิดขึ้นได้

๓.๓ แนวทางการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของการรถไฟแห่งประเทศไทย

การรถไฟแห่งประเทศไทยได้แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของการรถไฟแห่งประเทศไทย ตามคำสั่งเฉพาะที่ ก.๗๓๐/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ เพื่อให้การดำเนินการแผนงานโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของการรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นไปอย่างต่อเนื่องสอดคล้องตามนโยบายที่กำหนด เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยให้คณะทำงานฯ ดำเนินการ ดังนี้

๑. จัดทำแผนงานโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของการรถไฟแห่งประเทศไทย
๒. เสนอตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินการตามแผนงานโครงการที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของการรถไฟแห่งประเทศไทย
๓. ดำเนินการและติดตามแผนงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมของการรถไฟแห่งประเทศไทย
๔. ให้ฝ่าย/สำนักงาน ให้ความร่วมมือคณะทำงานฯ เกี่ยวกับการดำเนินการตามแผนงานโครงการที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของการรถไฟแห่งประเทศไทย

๕. รายงานผลการดำเนินงานเสนอการรถไฟแห่งประเทศไทยเป็นรายไตรมาส

การดำเนินงานของการรถไฟฯ นั้น ดำเนินกิจการตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีและความรับผิดชอบต่อสังคมของการรถไฟแห่งประเทศไทย โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร บุคลากร ชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต่อการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ส่งเสริมและพัฒนาให้ความรู้แก่บุคลากรในองค์กรและภายนอก ให้ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคม โดยให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงานโครงการที่การรถไฟแห่งประเทศไทยจัดทำขึ้น

นอกจากการประยุกต์ใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมตามแนวสากลที่มีแล้ว ควรบูรณาการองค์ความรู้ และภูมิปัญญาไทย อาทิ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมของศาสนาตามความเชื่อถือ คุณลักษณะของคนไทย ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่น ๆ ประกอบด้วย เพื่อให้การดำเนินกิจการมีความเป็นอัตลักษณ์พิเศษเฉพาะของคนไทย คือ การปลูกฝังพนักงานให้มีสำนึกของจิตอาสาและจิตสาธารณะ ผ่านทางปรัชญา ค่านิยม และวัฒนธรรมขององค์กร

สิ่งเหล่านี้จะทำให้การดำเนินกิจการอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมกลายเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานและชีวิตประจำวันที่ปฏิบัติจนเป็นนิสัยที่ฝังาม เปรียบเสมือนเป็นดีเอ็นเอของพนักงานและองค์กรที่ส่งผลให้ความรับผิดชอบต่อสังคมย้อนกลับมาเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้มีส่วนได้เสีย สังคมและสิ่งแวดล้อมสูงสุด

๓.๔ หลักการพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรฐาน ISO ๒๖๐๐๐ Social Responsibility เสนอแนะแนวทางในการดำเนินกิจการในทุกกระบวนการด้วยรูปแบบที่รับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มมากขึ้นอย่างครอบคลุมผลกระทบขององค์กร โดยเริ่มจากพัฒนาให้บุคลากรทุกระดับของการรถไฟฯ มีพฤติกรรมจริยธรรมที่นำองค์กรสู่การรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสีย เศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียด ๗ ประการ ดังนี้

๑. ความรับผิดชอบ (Accountability) กำหนดให้องค์กรควรมีความรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมของตนเองที่มีต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งควรยอมรับการตรวจสอบอย่างละเอียด รวมถึงยอมรับต่อภาระหน้าที่ในการตอบสนองต่อการถูกตรวจสอบอย่างละเอียด

๒. ความโปร่งใส (Transparency) กำหนดให้องค์กรควรมีความโปร่งใสในการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของตนเองต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยควรเปิดเผยอย่างชัดเจน ถูกต้อง และครบถ้วน

๓. การปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม (Ethical Behavior) กำหนดให้องค์กรควรปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม โดยควรมีพฤติกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ เท่าเทียม และมีความยุติธรรม

๔. การเคารพต่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Respect for Stakeholder Interests) กำหนดให้องค์กรควรเคารพ พิจารณาและตอบสนองต่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กร

๕. การเคารพต่อหลักนิติธรรม (Respect for the Rule of Law) กำหนดให้องค์กรควรยอมรับว่าการปฏิบัติตามหลักนิติธรรม เป็นสิ่งที่บังคับให้ต้องทำ และมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

๖. การเคารพต่อการปฏิบัติตามแนวทางของสากล (Respect for International Norms of Behavior) กำหนดให้องค์กรควรเคารพต่อการปฏิบัติตามแนวทางของสากล พร้อมทั้งยึดมั่นในหลักการของการเคารพต่อหลักนิติธรรมด้วย

๗. การเคารพต่อสิทธิมนุษยชน (Respect for Human Rights) กำหนดให้องค์กรควรเคารพต่อสิทธิมนุษยชน และให้การยอมรับถึงความสำคัญและความเป็นสากลของสิทธิมนุษยชน

๓.๕ แนวปฏิบัติที่ดีด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

ในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน จำเป็นที่องค์กรจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งเคารพต่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส ตามแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ ISO ๒๖๐๐๐ เป็นพื้นฐาน โดยมีรายละเอียด ๗ ประการ ดังนี้

๑. ธรรมาภิบาล (Organizational Governance) เป็นกลไกขั้นต้นให้ขับเคลื่อนการปฏิบัติงานด้วยความที่เป็นเลิศภายใต้หลักคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยผู้มีบทบาทหลักในการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จ ได้แก่ คณะกรรมการรถไฟฯ ในฐานะผู้แทนเจ้าของกิจการ/ผู้ถือหุ้นภาครัฐ จึงมีความสำคัญที่คณะกรรมการรถไฟฯ ต้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำหลักการด้านธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติจริงภายในการรถไฟฯ จนเกิดผลสำเร็จ สอดรับกับหลักการกำกับดูแลที่ดีในมิติบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) กระทรวงการคลังกำหนด

๒. สิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นหลักการแสดงความรับผิดชอบต่อระดับบุคคล โดยเป็นการผนวกรวมหลักปฏิบัติเชิงพฤติกรรมจริยธรรมกับการจัดการ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและมาตรฐานสากล ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนให้บุคลากรทุกระดับทั้งภายในและภายนอกการรถไฟฯ เข้าถึงสิทธิที่พึงได้รับอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งสิทธิความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการทำงาน สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนได้รับการรับรองหรือคุ้มครองให้ไม่ถูกเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ เพศ การนับถือศาสนา

๓. การปฏิบัติด้านแรงงาน (Labour Practices) โดยการปฏิบัติต่อพนักงานอย่างเป็นธรรม การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายและหลักจริยธรรม ส่งเสริมให้พนักงานมีคุณภาพ สร้างความยุติธรรม รักษาผลประโยชน์ให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรมในกลุ่มพนักงาน เพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันให้กับองค์กรได้อย่างยั่งยืน

๔. สิ่งแวดล้อม (Environment) ในการดำเนินงานขององค์กรที่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ การรถไฟฯ ต้องวางแนวทางการกำกับดูแลและส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้องปรับปรุงแก้ไขพัฒนากระบวนการ การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยครอบคลุมมิติการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การป้องกันมลภาวะ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การลดและปรับตัวให้เข้ากับภาวะโลกร้อน และการปกป้องสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพและการบูรณะที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ

๕. การปฏิบัติที่เป็นธรรม (Fair Operating Practices) เป็นการประยุกต์ใช้หลักจริยธรรมในการดำเนินงาน โดยมุ่งเน้นปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก ทั้งลูกค้า คู่ค้า คู่แข่งขัน ชุมชน และสังคม รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมและปราศจากการเลือกปฏิบัติ

๖. ประเด็นด้านผู้ใช้บริการ (Consumer Issues) ควรให้ความสำคัญและมุ่งมั่นส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับของการรถไฟฯ รับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการอย่างเท่าเทียม เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ มีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ใช้บริการ มีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ มีการบริหารจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้าทั้งก่อนและหลังการขาย และให้ความสำคัญกับกระบวนการและกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การให้บริการที่ยั่งยืน

๗. การมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาชุมชน (Community Involvement and Development) เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม โดยองค์กรควรเข้าไปมีบทบาทในการหาหนทางที่จะกระทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม และมีความเต็มใจที่จะทำประโยชน์ต่อสังคม ทั้งนี้ ผลประโยชน์อาจไม่เกิดกับองค์กรโดยตรงในระยะแรกแต่จะเกิดผลทางอ้อมให้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจในระยะต่อมา

ส่วนที่ ๔ จริยธรรม/จรรยาบรรณ

๔.๑ หลักการและเหตุผล

ตามข้อบังคับการรถไฟแห่งประเทศไทย ฉบับที่ ๓.๗ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๒ ประมวลจริยธรรมพนักงานและลูกจ้างเฉพาะงานของการรถไฟฯ พ.ศ.๒๕๕๒ ข้อ ๒๖ ให้การรถไฟฯ แต่งตั้งคณะกรรมการจริยธรรมของการรถไฟฯ โดยให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจในการเผยแพร่และปลุกฝังให้พนักงานและลูกจ้างเฉพาะงานของการรถไฟฯ มีการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมฯ พ.ศ.๒๕๕๒ ดังนั้น เพื่อให้พนักงานและลูกจ้างเฉพาะงานของการรถไฟฯ มีความรู้และความเข้าใจตามเจตนารมณ์ในประมวลจริยธรรม และให้การรับข้อร้องเรียนและการพิจารณาข้อร้องเรียนเกี่ยวกับจริยธรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๔.๒ ความหมายของจริยธรรม

“จริยธรรม” หมายถึง สิ่งที่พึงประพฤติปฏิบัติ มีพฤติกรรมที่ดีงาม ต้องประสงค์ของสังคมเป็นหลักหรือกรอบที่ทุกคนกำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม เกิดความสงบร่มเย็นเป็นสุข เกิดความรัก สามัคคี เกิดความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต เช่น ศิลธรรม กฎหมาย ธรรมเนียม

การทำงานจึงต้องอาศัยหลักจริยธรรมในการควบคุม อบรม สั่งสอนใจ ซึ่งการมีจริยธรรมในการทำงาน จะทำให้ผู้ปฏิบัติงาน ทำงานแบบมีหลักการ มีอุดมการณ์ มีความภูมิใจในการทำงาน ภูมิใจกับผลงานที่ออกมาและมีคุณภาพ

คุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงาน คือ การใช้หลักธรรมปฏิบัติในการบริหารงานทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการ และผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง หรือระดับสูง ให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูงโดยการปกครองและบริหารที่ดี (Good Governance)

จรรยาหรือจรรยาบรรณ (Work Ethics) หมายถึง หลักความประพฤติอันเหมาะสมแสดงถึงคุณธรรมและจริยธรรม เป็นจริยธรรมในการประกอบอาชีพที่กลุ่มบุคคลแต่ละสาขาวิชาชีพประมวลขึ้นไว้เป็นหลัก เพื่อให้สมาชิกในสาขาอาชีพนั้น ๆ ยึดถือปฏิบัติ

๔.๓ ค่านิยมหลักของพนักงานและลูกจ้างของการรถไฟแห่งประเทศไทย

พนักงานและลูกจ้างของการรถไฟฯ ต้องยึดมั่นในค่านิยมหลัก ดังนี้

๑. ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๒. ยึดมั่นคุณธรรมและจริยธรรม
๓. มีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อ
๔. ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือประโยชน์ส่วนตนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
๕. ยืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย
๖. บริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัยดี และไม่เลือกปฏิบัติ
๗. ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
๘. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้
๙. ยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณของการเป็นพนักงานและลูกจ้างของการรถไฟแห่งประเทศไทย

๔.๔ มาตรฐานจริยธรรมของพนักงานและลูกจ้างของการรถไฟแห่งประเทศไทย

๑. จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
๒. ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือประโยชน์ส่วนตัว
๓. มีจิตสำนึกที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เสียสละ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต รวดเร็ว โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้
๔. ยึดมั่นระบบคุณธรรมในการแต่งตั้งและโยกย้ายตำแหน่งต่าง ๆ
๕. เคารพสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่น ไม่แสดงกริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ อาฆาตมาดร้าย หรือใส่ร้ายหรือเสียดสีบุคคลใด
๖. รักษาและสร้างความสามัคคีระหว่างผู้ร่วมงาน พร้อมให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในทางที่ชอบ
๗. แสดงความรับผิดชอบต่อปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหรือปฏิบัติหน้าที่ผิดพลาด
๘. ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ให้กับผู้ร่วมงาน
๙. ไม่นำข้อมูลข่าวสารอันเป็นความลับของราชการไปเอื้อประโยชน์ให้กับบุคคลภายนอก
๑๐. ละเว้นการแสวงหาผลประโยชน์ที่มีชอบโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่สำหรับตนเองหรือผู้อื่น
๑๑. ไม่เรียกร้องของขวัญ ของกำนัล หรือประโยชน์อื่นจากบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ต่างๆ อันอาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของตน และจะต้องดูแลคู่สมรส ญาติสนิท หรือบุคคลในครอบครัวของตน ปฏิบัติเช่นเดียวกัน
๑๒. ไม่ใช้หรือบิดเบือนข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น
๑๓. รักษาทรัพย์สินของราชการและใช้ทรัพย์สินของราชการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์นั้นๆ เท่านั้น
๑๔. ไม่คบหาหรือให้การสนับสนุนแก่ผู้ประพฤติผิดกฎหมายหรือผู้มีความประพฤติหรือมีชื่อในทางเสื่อมเสีย อันอาจกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของตน
๑๕. ปฏิบัติต่อองค์กรธุรกิจที่ติดต่อทำธุรกิจกับการรถไฟแห่งประเทศไทยตามระเบียบและขั้นตอนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ
๑๖. บริการประชาชนด้วยความเที่ยงธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและปราศจากอคติ
๑๗. ปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประชาชนและส่วนรวมเป็นหลัก
๑๘. มีไม่ตรีจิต ซึ่งรวมถึงการมีมารยาท สุภาพ มีอัธยาศัยและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

๔.๕ จรรยาบรรณของกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทย

กรรมการรถไฟฯ เป็นผู้ที่มีความไว้วางใจ และได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ดูแลบริหารการรถไฟฯ แทนรัฐบาล ดังนั้น จึงต้องดำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณที่กรรมการควรถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ และข้อบังคับของการรถไฟแห่งประเทศไทย
๒. ต้องบริหารงานเพื่อประโยชน์ของรัฐ องค์กร และพนักงาน ทั้งในปัจจุบันและอนาคตตลอดจนรักษาภาพลักษณ์ของการรถไฟแห่งประเทศไทย

๓. ต้องบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยไม่ฝักใฝ่การเมืองและวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์ต่อรัฐ องค์กร และพนักงาน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๔. ต้องไม่มีส่วนได้เสียในกิจการที่กระทบกับการรถไฟแห่งประเทศไทย หรือกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับการรถไฟแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

๕. พึงบริหารงานโดยหลีกเลี่ยงความขัดแย้งทางผลประโยชน์ต่อการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ผลประโยชน์ข้างต้นรวมถึง

- ๕.๑ ไม่หาผลประโยชน์ส่วนตัวจากการเป็นกรรมการ
- ๕.๒ ไม่ใช้ความลับของการรถไฟแห่งประเทศไทยในทางที่ผิด
- ๕.๓ ไม่เป็นกรรมการในบริษัทที่เป็นคู่แข่งกับการรถไฟแห่งประเทศไทย
- ๕.๔ ไม่มีผลประโยชน์ในการทำสัญญาของการรถไฟแห่งประเทศไทย

๖. ต้องบริหารงานด้วยความระมัดระวังและไม่สร้างข้อผูกมัดที่อาจขัดแย้งกับหน้าที่ของตนในภายหลัง

๗. ต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบจากการทำงานไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

๘. ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการรถไฟแห่งประเทศไทย

๙. ต้องไม่เป็นผู้ประกอบการหรือเป็นผู้ถือหุ้นสำคัญ หรือบุคคลในครอบครัวเป็นกรรมการหรือเป็นผู้ถือหุ้นในกิจการหรือธุรกิจค้าใด อันมีสภาพอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันหรือทำธุรกิจกับการรถไฟแห่งประเทศไทย ไม่ว่าจะกระทำเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น

๑๐. ต้องไม่กระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ ต่อการรถไฟแห่งประเทศไทย ในลักษณะที่มีผลบั่นทอนผลประโยชน์ของการรถไฟแห่งประเทศไทย หรือเอื้อประโยชน์ให้บุคคลหรือต่อบุคคลใด ๆ ไม่ว่าจะทำเพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือผู้อื่น

๑๑. ปฏิบัติตามประกาศของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๓ ออกตาม มาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒

๔.๖ จรรยาบรรณของผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้างของการรถไฟแห่งประเทศไทย

การรถไฟแห่งประเทศไทยจะประสบความสำเร็จ เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้าง จะประพฤติปฏิบัติให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เสียสละ ท่วมเท อุทิศตน ร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน แข่งกับเวลา ด้วยความรู้ความสามารถ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ และเต็มเปี่ยมไปด้วยปณิธานอันแรงกล้าของทุก ๆ คนที่จะนำความสำเร็จมาสู่องค์กร จึงเห็นควรประมวลข้อยึดมั่นประพฤติปฏิบัติที่ดีงามไว้เป็นจรรยาบรรณ ผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้าง ควรถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ ข้อบังคับ ระเบียบ ของการรถไฟแห่งประเทศไทย ตลอดจนมติที่ประชุมของคณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทย

๒. ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อรัฐ และการรถไฟแห่งประเทศไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๓. ต้องไม่ฝักใฝ่การเมืองและวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด
๔. ต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบจากหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม
๕. ควรมีความเข้าใจในสาระข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในทุก ๆ ประเด็นของการรถไฟแห่งประเทศไทย ได้แก่ ข่าวสารบริการ และกิจการของการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อแนะนำการใช้บริการอย่างถูกต้อง
๖. พึงมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีกิริยาจามารยาทที่สุภาพเรียบร้อยต่อผู้ร่วมงาน ลูกค้าและผู้มาติดต่อทุกคน
๗. ต้องประพฤติตนให้เหมาะสม รักษาและเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีของการรถไฟแห่งประเทศไทย ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม
๘. ต้องไม่เข้าเสนาอราคา หรือทำสัญญาเป็นผู้ขาย หรือผู้รับจ้าง ในการจัดซื้อหรือจัดจ้างของการรถไฟแห่งประเทศไทย รวมทั้งรับจ้างช่วงงานจากผู้ขาย หรือผู้รับจ้างดังกล่าว ไม่ว่าจะกระทำในนามของผู้บริหาร พนักงาน ลูกจ้าง นั้นเอง หรือในนามของบริษัท ห้างหุ้นส่วน หรือนิติบุคคลใด ๆ ซึ่งผู้บริหาร พนักงาน และ ลูกจ้าง เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน
๙. ต้องปฏิบัติตามประกาศของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๓ ออกตามมาตรา ๑๐๓ แห่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒

ส่วนที่ ๕ การป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๕.๑ การป้องกันและปราบปรามการทุจริตของการรถไฟแห่งประเทศไทย

การรถไฟแห่งประเทศไทย ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ป.ป.ช.) และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๗ โดยตกลงให้ความร่วมมือ สนับสนุน ร่วมกันขับเคลื่อนและผลักดันให้เกิดมาตรการ แนวทางดำเนินการ รวมทั้งกำกับติดตาม เพื่อลดและขจัดปัญหาการทุจริตให้บรรลุตามเป้าหมายของการรถไฟฯ และเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔)

ซึ่งการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์ป้องกันและปราบปรามการทุจริตการรถไฟฯ (ศปท.รฟท.) เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นหนึ่งในการดำเนินการตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ภารกิจที่สำคัญของ ศปท.รฟท. คือ การรับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริต โดยมีการจัดแผนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของการรถไฟแห่งประเทศไทย (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔)

การทุจริตคอร์รัปชัน หมายความว่า การกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์จากตำแหน่งบทบาทหรืออำนาจหน้าที่ที่ตนมีอยู่ โดยมีควมมิชอบ ขัดต่อจริยธรรม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย และกฎหมาย เพื่อผลประโยชน์แก่ตนเองหรือพวกพ้อง โดยก่อให้เกิดความเสียหายต่อการรถไฟแห่งประเทศไทย ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ผลประโยชน์ทับซ้อน การเล่นพรรคเล่นพวก การข่มขู่ ยักยอก ฉ้อฉล การให้และการรับสินบน หรือของขวัญ การเสนอหรือการให้คำมั่นว่าจะให้ การขอหรือการเรียกร้อง ทั้งที่เป็นทรัพย์สิน เงิน สิ่งของ สิทธิ หรือผลประโยชน์อื่นใด การหลอกลวง ปกปิดข้อมูล หรือให้ข้อมูลภายในของการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง

๕.๒ หลักการและเหตุผลที่ควรปฏิบัติ

การร่วมกันต่อต้านการทุจริต ทำได้โดยการกำหนดเป็นนโยบายและกลยุทธ์โดยผู้นำขององค์กร จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี มีการวางแผนบริหารความเสี่ยงของการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งในองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ รวมทั้งสร้างกลไกการรายงานและติดตามผล เพื่อเสริมสร้างให้พนักงาน ตัวแทน คู่สัญญาผู้รับจ้าง และลูกค้า ตระหนักถึงผลของการทุจริตที่อาจเกิดขึ้น โดยการต่อต้านการทุจริตจะใช้วิธีการสนับสนุน หรือร่วมมือกันเป็นภาคีเครือข่าย

๕.๓ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อปลูกจิตสำนึกและเสริมสร้างความตระหนักให้บุคลากรของการรถไฟแห่งประเทศไทย เห็นความสำคัญของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
๒. เพื่อพัฒนาระบบบริหารและเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของการรถไฟแห่งประเทศไทย ตลอดจนการสร้างวัฒนธรรมการต่อต้านการทุจริต ยกกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ
๓. เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตลอดจนพัฒนาเครือข่ายภายในองค์กรและกับทุกภาคส่วนในการร่วมกันต่อต้านการทุจริต

๕.๔ แนวทางในการปฏิบัติ

๑. บริหารความเสี่ยงองค์กรโดยระบุความเสี่ยงและสาเหตุการทุจริตแล้วดำเนินการปฏิบัติเพื่อป้องกันอย่างแข็งขัน ตลอดจนรักษาและปฏิบัติตามนโยบายต่อต้านการทุจริตโดยต่อเนื่อง
๒. สร้างความเชื่อมั่น ด้วยการแสดงภาวะผู้นำขององค์กรในการเป็นแบบอย่างของการต่อต้านการทุจริต อีกทั้งมุ่งมั่นสนับสนุนและกำกับดูแลการปฏิบัติตามนโยบายการต่อต้านการทุจริตด้วย
๓. ส่งเสริมอบรมตลอดจนให้รางวัลชื่นชมพนักงานและตัวแทนขององค์กรในการจัดการตัดสินใจด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๔. เสริมสร้างให้พนักงาน ตัวแทน คู่สัญญา ร้บจ้าง และคู่ค้า ตระหนักถึงการทุจริตที่อาจเกิดขึ้น และการต่อต้านการทุจริต
๕. สร้างหลักประกันว่าค่าตอบแทนที่ให้กับพนักงานและตัวแทนเพียงพอและเป็นไปเพื่อบริการที่ขอบรรณเท่านั้น

๕.๕ แผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

เพื่อให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของการรถไฟแห่งประเทศไทยสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) การรถไฟแห่งประเทศไทยได้จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของการรถไฟแห่งประเทศไทย (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนางานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของการรถไฟแห่งประเทศไทย

บรรณานุกรม

๑. ความเป็นมา: พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๙๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
๒. วิสัยทัศน์ พันธกิจการรถไฟแห่งประเทศไทย: ตามแผนวิสาหกิจการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ และแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔
๓. แผนภูมิโครงสร้างองค์กรของการรถไฟแห่งประเทศไทย:
<http://intranet.railway.co.th/OrgChart/> กันยายน ๒๕๖๓
๔. หลักการและแนวทางการกำกับดูแลกิจการที่ดีในรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.๒๕๖๒ และแนวทางปฏิบัติ ของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) กระทรวงการคลัง
๕. คู่มือการประเมินผลการดำเนินงานรัฐวิสาหกิจตามระบบการประเมินผลใหม่ (State Enterprise Assessment Model: SE-AM) ของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.) กระทรวงการคลัง
๖. พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
๗. ข้อบังคับการรถไฟแห่งประเทศไทยฉบับที่ ๑.๑ ลงวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๒๘ ว่าด้วยการประชุมและการดำเนินกิจการของคณะกรรมการรถไฟ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
๘. ประกาศคณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทยลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๗ เรื่องจรรยาบรรณของ กรรมการรถไฟแห่งประเทศไทย
๙. ประกาศคณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทยลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๔๗ เรื่องจรรยาบรรณของผู้ว่าการ พนักงานและลูกจ้างของการรถไฟแห่งประเทศไทย
๑๐. ข้อบังคับการรถไฟแห่งประเทศไทยฉบับที่ ๓.๗ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒ ว่าด้วยประมวลจริยธรรม พนักงานและลูกจ้างเฉพาะงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ.๒๕๔๒
๑๑. การป้องกันและปราบปรามการทุจริต: ตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๓ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ และแผนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔
๑๒. คู่มือการกำกับดูแลกิจการที่ดี มาตรฐานทาง จริยธรรมและจรรยาบรรณในการดำเนินธุรกิจของ บริษัท ปตท. จำกัด มหาชน ประกาศใช้ ณ เดือนเมษายน ๒๕๖๐
๑๓. คู่มือความรับผิดชอบต่อสังคมของการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกาศ ณ วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๒
๑๔. คู่มือการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการ (Corporate Social Responsibility (CSR) in Process) เพื่อความยั่งยืนของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)
๑๕. คู่มือการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ธุรกิจต่อสังคม สถาบันการบินพลเรือน (ฉบับปรับปรุง)
๑๖. คู่มือจริยธรรม พนักงานและลูกจ้างเฉพาะงานของการรถไฟฯ พ.ศ.๒๕๕๘